

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

15e jaargang nr. 2 - juni 1991

Dagelijks Bestuur van de Historische Kring "Baerne"

Voorzitter : Mr. C.C.M. Collard
Penningmeester : Mevr. I. Huls
Wittelaan 8
3743 CP Baarn tel. 02154-22974

Secretariaat : F. Muts-Snel, van Goyenlaan 213
3764 XH Soest tel. 02155-12989

Ledenadministratie : N. Kuyt-Smit, Van Wassenaerlaan
16, 3742 AH Baarn.

De lidmaatschapskosten van de H.K. "Baerne" bedragen:

f 35,-- per jaar per gezin

f 25,-- per jaar voor een individueel lid

f 12,50 per jaar voor een jeugdlid (14 t/m 18 jaar)

Postadres van de H.K. "Baerne" : Postbus 326
3740 AH Baarn

Bankrekeningnummer : 30.47.28.292

Postbanknummer : 4192133

"Baerne" verschijnt viermaal per jaar.

Losse nummers à f 3,-- verkrijgbaar bij N. Kuyt-Smit,
Van Wassenaerlaan 16, 3742 AH Baarn.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

I N H O U D

1. De redactie stelt Iet Huls voor als de nieuwe penningmeester van de Historische Kring Baerne.
2. De angst voorbij.
3. Honderd jaar Ziekenverpleging in Baarn.
4. In een Baarnse Villa hingen schilderijen van Monet.
Het verhaal van een huis en zijn bewoners.

Mededeling

Gaarne copy inleveren voor 21 augustus 1991 bij
Tineke Biemans
Sophialaan 13
3743 CT.Baarn.

VAN DE REDACTIE

Wij stellen voor de opvolger van de Heer E.v.d Steeg, de nieuwe penningmeester Mevr. Iet Huls. Wij wensen haar in deze functie veel succes. Zij ontmoetten elkaar op de Brink, een ontmoeting in een roerige tijd, Riet Uileman laat u kennis maken met het echtpaar Pluntke. Bent u met Tineke Biemans ook blij dat Baarn zijn ziekenhuis mag behouden? Hans Bronkhorst geeft ons een stukje geschiedenis van een Baarnse Villa uit de Belle Epoque. Een villa nu nog even glorieus als bij haar ontstaan.

IET HULS PENNINGMEESTER KRING

Tijdens de Algemene Ledenvergadering op 19 maart jl werd de Heer E.v/d Steeg als Penningmeester van de Historische Kring Baerne, opgevolgd door Mevrouw Iet Huls-Brandsma.

De Redactie van Baerne stelt het nieuwe bestuurslid aan de lezers voor. Iet Huls, 55 jaar, werd geboren in Maastricht waar zij tot drie jaar geleden vrijwel ononderbroken heeft gewoond. In Maastricht is zij op de HBS geweest, heeft er als chemisch analist gewerkt, is daar getrouwd en was bestuurslid van het Vrouwengilde.

Door het werk van haar echtgenoot verhuisde het gezin naar Baarn. Kort daarop werd Iet lid van de Historische Kring, werkgroep Oudheidkamer. Haar voorkeur voor de Oudheidkamer komt voort uit haar belangstelling voor de geschiedenis en cultuur van haar nieuwe woonomgeving. Enerzijds wil zij graag weten wie wat gebouwd heeft, wanneer en waarom; wat de samenhang is tussen verschillende historische feiten. Daarom volgt zij een cursus regionale geschiedenis waardoor ze leuke contacten opbouwt met vertegenwoordigers van andere historische kringen. Anderzijds wil ze er graag aan meewerken de geschiedenis te helpen bewaren, inzichtelijk en toegankelijk te maken voor belangstellenden. Daartoe is rubriceren en systematisch vastleggen van gegevens essentieel. Om inzicht te krijgen in een documentatiesysteem dat aansluit bij dat van andere historische kringen en musea, heeft zij een cursus "documentatie en registratie" gevolgd. "Heel moeilijk, maar zeer belangrijk", vindt zij, "maar erg leuk ook, omdat het goed aansluit bij mijn fascinatie voor wiskundige systematiek." "Oud" is voor Iet geen absolute voorwaarde om iets te willen behouden voor het nageslacht. "Moderne gebouwen kunnen ook heel mooi zijn. Een oud gebouw is pas de moeite waard om te bewaren als het behalve oud, ook mooi is, interessant en functioneel. Of als het een nuttige bestemming kan krijgen." Behalve systematiek vindt zij ook cijfers uiterst boeiend, een prima houding dus voor een penningmeester. Is Iet Maastricht ontrouw geworden? "Nee, hoor, ik ga regelmatig terug om wat Bourgondische sfeer in te ademen, juist dat contrast maakt het leven spannend.

Iet Huls

DE ANGST VOORBIJ

Zij ontmoetten elkaar op de Brink in Baarn, ze raakten verliefd, verloofd, getrouwd. 6 Mei jongstleden vierden ze hun 47 jarig huwelijksfeest. Op het eerste gezicht een weinig boeiend verhaal, maar de feiten zijn anders, want: ze ontmoetten elkaar op 6 september 1943. Hij was een Duitse soldaat, deel van het bezettingsleger in Baarn en zij een Nederlandse die in Soest logeerde en in Baarn werkte. Toevalstreffer, noodlot, lotsbestemming? In ieder geval reden genoeg om kennis te nemen van de bizarre avonturen van Albert Robert Pluntke en Dirkje Johanna Westra. Het onverenigbare verenigd in oorlogstijd.

Albert Robert Pluntke werd op 30 mei 1907 geboren in Breslau. Zijn ouders hadden een boerderij, maar zelf werd hij timmerman en vertegenwoordiger in bouwmaterialen. Van het opkomend fascisme in Duitsland probeerde hij verre te blijven. Ook al waren de beste kansen en banen bestemd voor Partijleden, hij weigerde lid van de Partij te worden. In 1940, hij was toen 33 jaar, werd hij opgeroepen voor militaire dienst in de Wehrmacht, en gelegerd in Zagan, kwam aan het oostfront terecht, zwierf met het leger door Europa en werd in mei 1943 in Baarn gestationeerd. Zijn taak was altijd geweest chauffeur en medewerker technische dienst. Ook in Baarn was dat zo. Albert Pluntke zat bij het technisch bataillon Mot 8 in de rang van Obergefreiter, ondergebracht had in de Ortskommandantur. Pluntke had een hekel aan de oorlog, doorzag het gemarchandeer op hoog politiek niveau, ergerde zich aan het zinloze geweld en had al verschillende malen geprobeerd naar Breslau terug te gaan, naar huis. Dat lukte niet. Hij kreeg zelfs geen toestemming om in Breslau de begrafenis van zijn vader bij te wonen. In 1943 was hij de oorlog zo zat dat hij besloot om waar mogelijk de burgerbevolking te helpen. Eenvoudig was dat niet want de vijand was overal. Als technische man had hij echter wat meer bewegingsvrijheid en als chauffeur had hij de beschikking over een legertruck waar het een en ander mee vervoerd kon worden zonder dat plaats van herkomst of de bestemming van de lading iedereen

soldbuch

Soldbuch

zugleich Personalausweis

Nr. 908

für

Albert Klein

ab 1.7.1941 (Datum) *Oberposten*
 ab 1.9.1941 *Geleit*
 ab 1.6.1942 *Abgefeuert*

Albert Klein
 (Vater und Mutter)

Schriftung und Nummer der Echennunsmärkte B. 1942

Besondere Bekleidungsmerkmale

B. Antrag der Selbheit auf Umtausch von Sachen usw.
 Nach Erledigung vorstellige Eintragungen in rot ändern.

1. Bew. Hemmstoffe
Winghuff 21.6.42

G. Urmild

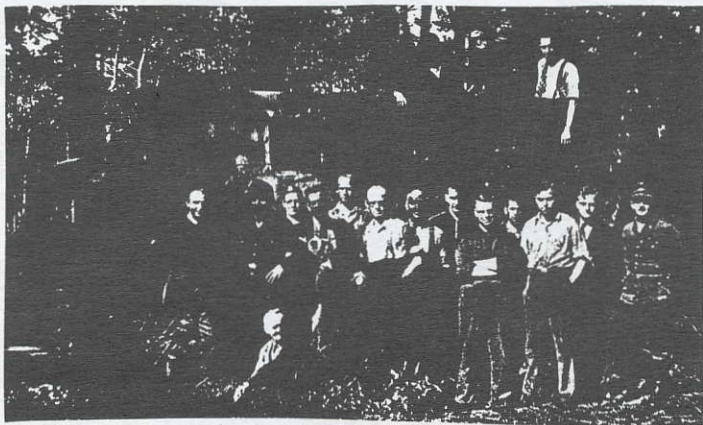
G. Urmild 14.45

Besigntweis über Waffen und Gerät

H.M. 1940 Nr. 25

Waffen oder Gerätart	Fertigungs-		Tag des Empfangs	Namens- zeichen des Gerät- verwalters
	zeichen	nummer		
Bewehr	<i>4700</i>	<i>4140</i>	<i>13.6.43</i>	<i>Klein</i>
		<i>4189</i>	<i>13.6.43</i>	<i>Klein</i>
Pistole		<i>252463</i>		<i>Klein</i>
Sellengewehr	<i>67235</i>		<i>15.6.43</i>	<i>Klein</i>
Säbel	<i>6463</i>		<i>15.6.43</i>	<i>Klein</i>
Marsch- kompass				
Doppel- fernrohr				
Klapphache				
Spaten				
Klauenbeil				

duidelijk was. Zo hield hij toezicht op het graven van loopgraven in het bos. Ook Baarnaars moesten daar aan meedoen. Veel hout van de gekapte bomen kwam uiteindelijk weer bij de Baarnse bevolking terecht. Eens kreeg hij problemen met de Nederlandse boswachter die het er niet mee eens was dat er voor de loopgraven zoveel bomen moesten verdwijnen. Pluntke moest zijn gehele autoriteit als soldaat van de Wehrmacht in de strijd werpen om het hout opgeladen te krijgen op de legertruck. De boswachter heeft hem danig verwenst, maar de man heeft nooit geweten dat het hout in werkelijkheid naar Baarnse gezinnen ging en niet gevonden was door de Wehrmacht zoals Albert hem had bezwoeren. Met kolen ging het net zo.

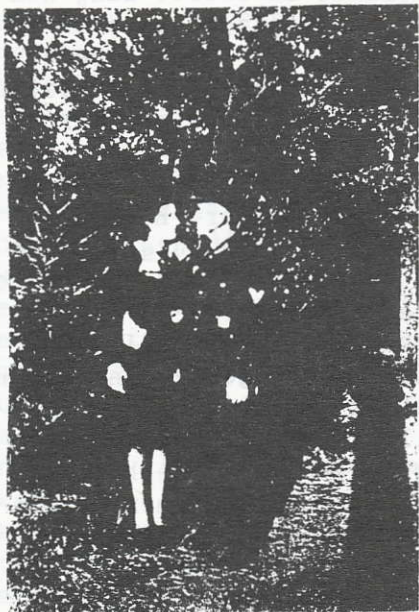

Pluntke met Baarnaars en truck

Vrachtwagens kolen zijn er afgeleverd bij het Baarnse ziekenhuis. De Wehrmacht wist niet dat ze naar het ziekenhuis gingen en de Nederlander die de opdracht had de lading kolen daar af te leveren, wist niet dat de Wehrmacht niet wist... Pluntke fietste achter de wagen aan om te zien of alles wel goed ging, hij hoorde, zag en zweeg. Niemand, Nederlanders noch Duitsers, wisten wat hij precies deed. Met de grootste omzichtigheid ging hij te werk, kroop vaak door het oog van de naald, probeerde toch risico's voor zichzelf en anderen tot een minimum te beperken. Slechts een enkele vertrouwing wist wat er gaande was. Van zo'n vertrouwd contact hoorde hij ook waar dringend behoefte was aan brood. Dat kwam er dan, van echt Duitse degelijke kwaliteit. In mei 1944 trouwt Albert Robert Pluntke met Dirkje Johanna Westra, tot augustus blijft hij, in het diepste geheim, betrokken

bij Baarnse, ondergrondse activiteiten, dan deserteert hij uit het leger en duikt onder.

Dirkje Johanna (Hansje) Westra was op 6 september 1943 24 jaar oud of jong. Op 30 maart 1919 in Dokkum geboren, kwam zij in Amsterdam te wonen en goeide daar op. Zij woonde nog in Amsterdam toen de oorlog uitbrak en zoals de meeste Nederlanders had zij en haar familie een gruwelijke hekel aan alles wat mof of NSB was. Een extra reden voor die afkeer was het feit dat ze, door toedoen van een NSB-er, twee

Albert en Hansje okt. '43

weken in concentratiekamp Vught terecht kwam omdat ze na acht uur 's avonds nog op straat fietste op weg naar huis. Om na die schokkende ervaring een beetje tot rust te komen, ging Hansje, op aanraden van haar moeder, een poosje bij haar zuster in Soest logeren. Om het kostgeld te verdienen werkte ze overdag in Baarn in de huishouding. Op een dag ontmoette ze daar in een winkel een kennisje dat ze in Vught had leren kennen. Om de hernieuwde kennismaking te vieren spreken ze af om 's avonds naar de bioscoop (Flora) te gaan. Ze zouden elkaar op de Brink ontmoeten. Niet alleen

het kennisje was er, maar ook een paar Duitse soldaten één van hen: Albert Robert Pluntke. Hansje keerde met een ruk haar fiets om, niets, helemaal niets, wilde ze te maken hebben met Duitse soldaten. De anderen hielden haar tegen, meenden het goed, waren toch wel aardig, ze praatten en praatten, vóór de film, tijdens de film, na de film. Een paar weken later spraken ze elkaar opnieuw, Hansje en Albert.

In januari 1944 gingen ze in ondertrouw op het Gemeentehuis

te Baarn, op 6 mei zijn ze getrouwd in Breslau. Waar voor anderen de witte-broodsdagen beginnen, begon voor hen de hel.

Hun verkering, verloving, ondertrouw en huwelijk moest voor iedereen geheim blijven. Dat lukte natuurlijk niet. Bij haar zuster kon Hansje niet meer wonen. Haar dienstbetrekking raakte ze kwijt. Albert was nergens welkom, zelf werd ze gezocht, zowel door de Duitsers als ook door Nederlanders. Eerst een kamer in de Promenade, van daar naar een adres op de Torenlaan, daarna naar een boekwinkel in Soest. Lang konden ze nergens blijven. Opgejaagd en weggejaagd besloten ze in augustus '44 naar Amsterdam te vertrekken en daar onder te duiken. Albert probeerde de legertruck, geladen met vaten benzine, weg te doen aan een ijzerhandelaar maar die durfde hem niet te accepteren.

Dus lieten ze de wagen achter. Op de fiets vertrokken ze naar Amsterdam. Albert in uniform en met geweer. Een gedeserteerde Duitse soldaat met een koffertje burgerkleren achterop. Levensgevaarlijk! Ver na spertijd kwamen ze bij de broer en schoonzuster van Hansje aan in de Karel du Jardinstraat. Albert had zich in de eerste de beste schuilkamer omgekleed en voelde zich wat veiliger in burgerkleren. Later bleek dat de omkleedpartij weldegelijk door burens was opgemerkt, het risico was voor de familie te groot dus moesten ze weer vertrekken. Na een daglang op straat te hebben rondgelopen in de hoop een schuiladres te vinden, kwamen ze uiteindelijk terecht bij een alleenstaande dame in de Johannes Verhulststraat. Ze deden zich voor als vluchtelingen uit Arnhem die geen legitimatiepapieren meer hadden. Om zijn Duitse accent niet te verraden was de mannelijke vluchteling stom, hij kon alleen horen maar niet praten. De taal was niet het enige risico, een ander gevaar school in "de stille getuigen": Duitse legerschoenen. Maar ja, waar haalde je burgerschoenen vandaan?

Een angstige periode volgde, want het was volstrekt niet duidelijk van welke signatuur de hospita was. Betrouwbaar, niet betrouwbaar? Ze namen geen risico en praatten zo min mogelijk met haar. Ze betaalden kamerhuur en Hansje deed bovendien het huishouden. Dat ging zo door tot in december. Toen kon Hansje de huishouding niet meer doen. Ze was

zwanger en verwachtte haar kind in januari. Ze verhuisden naar een kamer in de Van Eeghenstraat. Hansje werd opgenomen in het Wilhelmina Gasthuis en bracht, op 3 januari 45, een gezonde dochter ter wereld. Hansje werd onder haar eigen naam geregistreerd omdat ze zogenaamd een ongehuwde moeder was. Albert kwam op bezoek als haar broer. Pas na de oorlog kon het kind de naam van de vader krijgen. Inmiddels hadden ze kennis gemaakt met een familie uit Haarlem met wie ze samen naar de radio luisterden, voornamelijk BBC. Albert was nog steeds stom, luisterde en zweeg. Samen met de Haarlemse kennissen en andere Hollanders stroopten ze 's avonds verlaten schuilkelders af op zoek naar bruikbaar brandhout, dat kon dienen als ruilmiddel voor eten, voornamelijk suikerbieten, die ze rauw opaten. Het restant van de suikerbieten werd weer geruimd voor babyspullen en zo hield men elkaar in leven. Al snel werd bekend dat het onderduikadres niet betrouwbaar was, dus moesten ze weer verhuizen. Ze bleven in dezelfde straat maar aan het andere eind, dicht bij het Vondelpark. Midden in de nacht, met de baby in de reiswieg tussen hen in, en een handje vol spullen, vertrokken ze naar het nieuwe adres. Via via kwamen ze in contact met verzetsmensen. Die vertrouwden hun niet, maar ook elkaar niet en hadden geen belangstelling voor een Duits geweer of een Duits uniform. Langer bewaren was te gevaarlijk. Dus haalden ze alles uit de tijdelijke bergplaats onder de vloer vandaan en hebben 't op een donkere februariavond in het Vondelpark begraven.

Hansje fietste soms naar Baarn, waar ze bij bekenden nog eten kon krijgen. Maar al snel kreeg ze de boodschap dat het veel te gevaarlijk voor haar was om zich in het dorp te vertonen. Overal werd naar haar uitgekeken. Ze moest vooral wegblijven en niet meer terug komen tot de oorlog voorbij was. Maar, ja, hoe lang zou dat nog duren? Op haar laatste voedseltocht had ze voor man en kind pap en vlees mee terug gebracht. Helaas alleen de pap kon ze mee naar huis brengen. Het vlees werd bij Diemen door een Duitser en een NSB-er in beslag genomen. Tachtig km fietsen voor een potje pap. Die avond heeft Hansje gehuild, heel erg gehuild. Albert probeerde haar te troosten, maar hoe troost je iemand die ontroostbaar is.

Bonnen voor eten had ze wel, als ongehuwd moeder had ze zelfs recht op een extra rantsoen, maar te krijgen was er niets. De winkels waren leeg. Eindelijk, eindelijk was het mei en Nederland werd bevrijd. Voedseldroppings als manna uit de hemel! Bonnen konden ingeruild voor eten, echt eten. Alleen Albert leed zo erg aan hongeroedeem dat hij helemaal geen eten verdragen kon. Wat een feestmaal van brood, boter en kaas had moeten worden, werd bijna een drama. Maar dat was niet het enige drama: de melkboer en de groenteman waar ze zo lang en zo aardig contact mee hadden gehad, bleken NSB-ers, de huurbaas was des duivels omdat hij een Duitser geherbergd had: "Als ik dat had geweten, had ik jullie nog veel meer laten betalen". Blijven kon dus niet meer.

Van de Van Eeghenstraat verhuisden ze naar de Van Baerlestraat. Daar woonde een arts die betrokken was bij het verzet en die eten kon verzorgen voor de baby. Het was dan wel vrede, maar feest was het nog steeds niet voor de Pluntkes:

Albert Pluntke meldde zich meteen bij de Nederlandse autoriteiten en werd weggevoerd naar een opvangkamp in Ymuiden waar hij en nog veel meer Duitsers, achter prikkeldraad moest afwachten wat er verder over hem beslist zou worden. Het lukte hem zijn vrouw een briefje te sturen waar hij was en hij vroeg haar op de fiets 's morgens vroeg naar Ymuiden te komen om hem op te halen. Dat heeft ze gedaan. De buurvrouw paste op de baby. Met Albert achterop is Hansje naar Amsterdam terug gefietst. Daar dreigde al weer gevaar, nu door verraad van Duitse zijde.

Na een paar dagen zijn ze, ten einde raad, met de baby en hun schamele bezittingen op de boot naar Hilversum gestapt. Van Hilversum zijn ze naar Baarn gelopen. Bij vrienden vonden ze een gastvrij onthaal. Ze kregen zelfs een paar nieuwe spullen voor zichzelf en het kindje. Later vonden ze zelfstandige huisvesting, Albert kreeg vrijwel meteen werk in z'n oude vak, de bouw. Voor het eerst in twee jaar huwelijk hadden ze een eigen plekje. Wat heeft hen al die jaren moed en kracht gegeven om door te gaan?

Mw Pluntke verwijst naar psalm 103:2 "Loof de Here mijn ziel, en vergeet geen van zijn weldaden".

Met haar familie is het uiteindelijk ook wel weer in orde gekomen, toen men begreep dat het geen vluchtige affaire was, maar een serieuze keuze die een zware tol had geëist. Als Hr Pluntke gevraagd wordt of hij verder geen moeilijkheden heeft ondervonden met de autoriteiten, laat hij een brief zien aan "Het Beheersinstituut" waarin drie-en-twintig Baarnaars verklaren dat Hr Pluntke niet als nazi bekend stond, in 1944 uit het leger deserteerde, de Nederlandse bevolking heeft geholpen en sabotage heeft gepleegd tegen de Duitse bezetter.

Het antwoord op de brief luidde dat hij verder "ongemoeid gelaten zou worden".

Een periode van jarenlange angst was eindelijk voorbij, het normale leven kon beginnen. Onlangs vierden Albert en Hansje Pluntke hun 47-jarig huwelijk.

Op 4,5, en 6 mei hield de Historische Kring Baerne een expositie over de bevrijding in mei 1945. Ook de Hr en Mw Pluntke hebben de tentoonstelling bezocht. Hun herinneringen aan die tijd hebben wij bovenstaand weergegeven. De Redactie dankt hen voor dit interview.

Riet Uileman.

HONDERD JAAR ZIEKENVERPLEGING IN BAARN

Van toen, nu en de toekomst.

Als je in de geschiedenis van de ziekenverpleging duikt kun je constateren dat het verzorgen en verplegen van zieken anders is geworden.

Vroeger was de inrichting van de plaats waar men zieken verzorgde en verpleegde heel bescheiden.

Is de zuster van vroeger ook zo veranderd?

Kijkt u maar hoe het begon in Baarn: Zuster Boissevain stelde haar huis aan de Weteringstraat beschikbaar als uitleenmagazijn van verpleegartikelen. Zij was diakones van de Ned. Hervormde gemeente en was belangeloos in dienst getreden van de Vereniging van Ziekenverpleging. Deze vereniging werd opgericht op 14 november 1890 en had als doel het gratis verstrekken van wijkverpleging en versterkende middelen. Maar al gauw was er behoefte aan verpleging van patienten die niet meer thuis konden blijven. De eerste bedden werden dan ook in het huis van Zuster Boissevain geplaatst. En zoals het nu gaat ging het toen ook: de behoefte groeide en een bescheiden ziekenhuis werd in 1899 geopend. Koningin Emma gaf gratis grond aan de Pekinglaan, nu Torenlaan, en zo begint de legendarische geschiedenis van een ziekenhuis in Baarn. Want nu honderd jaar later mag Baarn zijn ziekenhuis behouden en zelfs uitbreiden.

Weet u nog waaraan dit ziekenhuis zijn naam te danken heeft? Welnu:

Er was eens een Maarschalk in Eemland en omdat hij in de polder geen brand- en timmerhout had, mocht hij gebruik maken van het bos waar nu het ziekenhuis staat. Zo ontstond het Maarschalkerbos. Het ambt van Maarschalk werd in de Franse tijd afgeschaft. Het bos werd staatsdomein en later aan de Prins van Oranje afgestaan. De Prins heeft het verkocht aan de familie IJsendijk. Mej. IJsendijk heeft op 3 november 1919 het bos geschonken aan de

gemeente. Sommigen beweren dat dit bos nog steeds "Het bos van IJsendijk" heet. Ik wil het nu liever hebben over de verpleging, de beroepsgroep die mij zeer aanspreekt over toen en nu, omdat ik er nu middenin sta. Vroeger werkte de 'zuster' twaalf uur per dag en werd 's nachts nog uit bed gehaald om te assisteren bij een operatie of omdat een patient juist jou aan zijn bed wilde hebben. Dat was toen heel gewoon, al had je 's avonds laat gewerkt de volgende dag was het weer vroeg uit de veren. Daar zou je tegenwoordig niet meer mee hoeven aankomen. Tussen een late dienst en een dagdienst moet minstens acht uur verschil zitten. Je was vroeger alles tegelijk: Je deed aan maatschappelijk werk, aan houding en beweging, zorgde voor afleiding, stond patienten bij in hun geestelijke nood, je deed huishoudelijk werk en je sleep injectienaalden bij als ze stomp waren geworden. Ziekenverpleging was een roeping en paste in die periode in het patroon van de liefdadigheid. In die tijd werd het verplegen ook zeer aangeprezen als een prachtige voorbereiding op het huwelijk. En trouwde een verpleegster niet, dan had zij toch wel de op een na beste keus, een citaat: "Naast het moederschap is er geen enkele werkkring in onze maatschappij op te noemen waarvoor de vrouw krachtens aanleg en overgeerfde eigenschappen zo uitnemend past als die van pleegzuster". Ja, ja en dat zonder diploma, men leerde van elkaar en men deelde de opvatting dat aanleg belangrijker was dan het verwerven van deskundigheid. Werd er een opleiding gegeven, dan bestond deze voor een deel uit godsdienstlessen; het kwam vooral aan op een goed hart en een praktische aanleg. Het ziekenhuis aan de Torenlaan had omdat het zo klein was, geen erkende opleiding. Dit zou nog duren tot de uitbreiding van 128 bedden in 1956. Voor die tijd meldden meisjes zich wel aan. Zij werkten dan drie jaar in Baarn en een jaar in het ziekenhuis te Zeist, waar zij hun diploma haalden.

Menigeen die op de Torenlaan gewerkt heeft, kan zo zijn eigen verhaal vertellen. Een pas begonnen leerlingverpleegkundige die iemand in een witte jas zag aankomen en een goede beurt wilde maken zei: "Goedemorgen dokter". De man glimlachte maar zei niets terug, waarop een oudere verpleegkundige antwoordde: "Het is de schilder". De leerling woonde intern en na 2300 uur ging de deur op slot. Je moest je melden bij het nachthoofd. Deze schreef je naam en de tijd van binnenkomst in het nachtrapport. 's Morgens las de direktice als eerste het rapport en dan kon je op het matje komen voor een verklaring. U kunt zich voorstellen: een oplossing was snel voor handen; gewoon op het raam tikken van een collega en dan werd je wel binnengelaten. Pas als je gediplomeerd was, lag de vrijheid open. Dan mocht je op kamers wonen. Tegenwoordig is het heel gewoon dat je als leerling van achttien jaar op kamers gaat wonen. Ook heel gewoon is de witte jurk

of een broekpak. Dat je vroeger kleding als een blauwe ruitjes jurk, een overshort plus 'pet', kousen en degelijke witte schoenen moest dragen is niet meer voor te stellen. Na 1952 is er veel veranderd op de Torenlaan: De uitbreiding van ziekenkamers, de nieuwe rontgenafdeling in 1957, in 1959 een kinderafdeling, in 1961 een paviljoen voor intern perso-

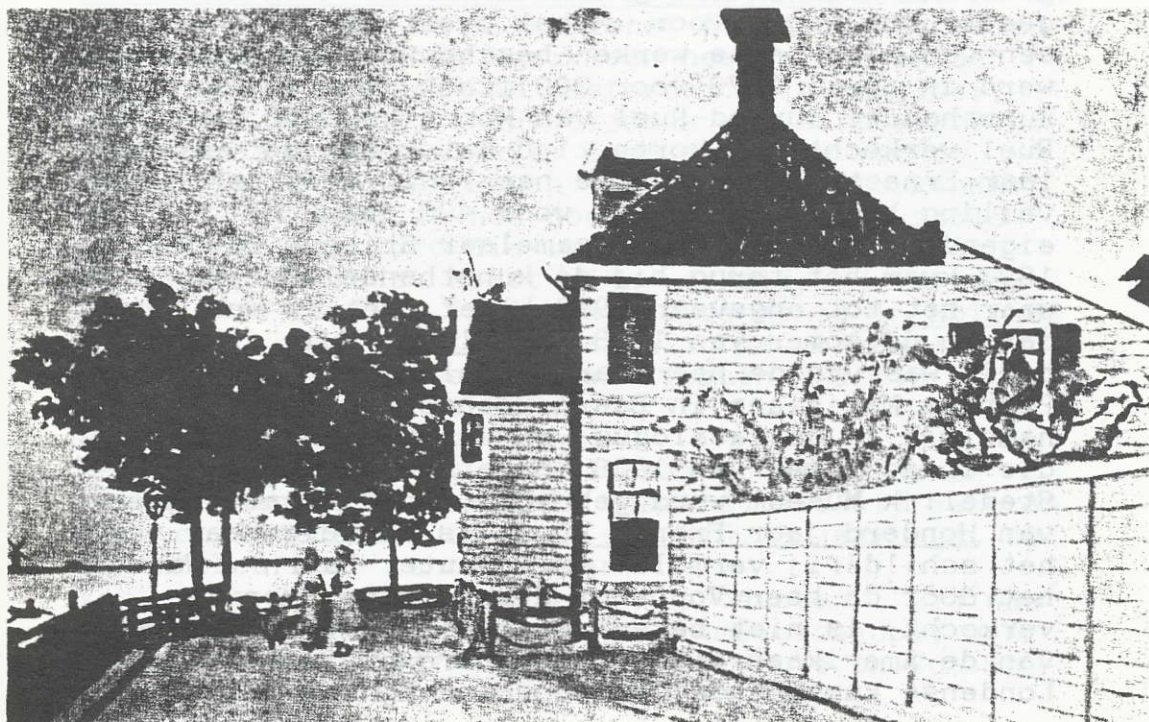
neel, een uitbreiding van de polikliniek in 1967.

Ook de plannen voor een nieuw ziekenhuis vorderden. Menigeen zal aan de Torenlaan terugdenken als aan oude gangen met granieten vloeren, zalen waar teveel patienten lagen of kamertjes te klein voor een patient. Menigeen zal eraan terugdenken hoe er begonnen is in 1972 in het Maarschalksbos en nu in 1991 staat er weer een uitbreiding voor de deur. Tijdens deze plannen voor vernieuwen en uitbreiden ben ik een aantal jaren geleden gestart. Nu ik dit stukje bijna af heb, merk ik dat er veel veranderd is. De opvattingen over 'het zuster zijn' rond de eeuwwisseling en de opvattingen nu. Er is niet meer de onvoorwaardelijke toewijding, geen twaalf uur per dag werken, niet belangeloos in dienst zijn, u en ik, wij zijn allemaal mondiger geworden. Wat zou u verwachten als u in het ziekenhuis kwam. Een goede arts, maar toch ook een goede verpleegkundige? Zou u niet het liefst willen vertellen aan de verpleegkundige hoe u verzorgd zou willen worden? De kleinschaligheid van dit ziekenhuis leent zich daarvoor. Je hoeft je noch als patient noch als werker een nummer te voelen. De afdelingen in Maarschalksbos zijn relatief gezien klein en wij, verpleegkundigen, hebben de organisatie van de afdeling zo ingericht dat dezelfde verpleegkundige steeds dezelfde groep patienten verpleegt. Wij leren u daardoor goed kennen en kunnen inspelen op uw behoeften zoals u verwacht. Dat is een belangrijke verandering. Dat weet ik uit ervaring, want ik ken ook nog grote zalen waar je met twee of drie verpleegkundigen voor stond. Die situatie kun je niet echt klantvriendelijk noemen. Toch is het niet altijd even makkelijk: ook in Maarschalksbos zit de verpleging niet ruim in zijn jasje. Ik ben in ieder geval blij dat ik in dit ziekenhuis werk en dat Baarn dit ziekenhuis houdt. U ook?

Tineke Biemans

IN EEN BAARNSE VILLA HINGEN SCHILDERIJDEN VAN MONET
HET VERHAAL VAN EEN HUIS EN ZIJN BEWONERS

Een schilderij van de Franse impressionistische schilder Claude Monet, dat drie jaar geleden op een Londense veiling 13,5 miljoen gulden opbracht, is vroeger in het bezit geweest van een Baarnse verzamelaar die aan de Prinses Marielaan woonde. De ontdekking dat een zo belangrijk kunstwerk in een Baarnse villa heeft gehangen, gaf aanleiding tot naspeuringen naar dat schilderij, de Baarnse eigenaar en diens woning. Het huis, dat nog steeds bestaat, bleek een interessante geschiedenis te hebben. Maar nu eerst het verhaal van het schilderij. Het gaat om het werk La Maison Bleue.

Claude Monet, die leefde van 1840 tot 1926, heeft op eenendertigjarige leeftijd in Zaandam dit schilderij gemaakt. De kunstenaar was in september 1870, bij het uitbreken van de Frans-Pruisische oorlog, met zijn vrouw Camille en zijn zoontje Jean, van Parijs naar Londen getrokken, vanwaar hij begin juni 1871 naar Nederland reisde, om zich in Zaandam te vestigen. In Zaandam heeft hij in het voorjaar en de zomer van 1871 vier maanden geloogd in Hotel de Beurs en in die periode heeft hij drieëntwintig schilderijen gemaakt. Tot die werken hoort Het Blauwe Huis, een afbeelding van het huis Hogendijk 78 aan de Voorzaan. (Het huis is nog terug te vinden, maar de hele situatie is sterk veranderd). Monet toont op dit schilderij zijn vrouw Camille en zijn zoontje Jean en een onbekende dame. Heel mooi is het contrast van het blauw geverfde huis met de groene bomen ernaast en de geelbruine weg ervoor. Monet heeft het altijd als een van zijn beste werken beschouwd. Het schilderij werd in april 1872 voor 300 frank door de Parijse kunsthandel Durand-Ruel van Monet gekocht. Durand-Ruel verkocht het korte tijd later aan de verzamelaar Ernest Hoschede, die het in 1874 op een veiling bracht, waar het voor 405 frank het eigendom werd van de verzamelaar Etienne Baudry. In 1893 kwam het terug bij de kunsthandel Durand/Ruel, waar het tot ongeveer 1938 bleef. Het is een feit dat in de zomer van 1938 Het Blauwe Huis in het bezit was van de heer Marie-Paul Voute, die aan de Prinses Marielaan in Baarn woonde. Dat staat namelijk in de catalogus van een tentoonstelling die in de zomer van 1938 in het Amsterdamse Stedelijk Museum werd gehouden. In die catalogus van Honderd jaar Franse kunst is als eigenaar van het schilderij vermeld: "M.P.Voute, Baarn". Wanneer het door de heer Voute of diens erfgenamen is verkocht, is niet bekend, maar het komt in het bezit van de Amerikaan Wilhelm Weinberg en in 1957 van de Londense kunsthandel Marlborough Fine Art.

De volgende eigenares, Lady Salomon, brengt het schilderij in een veiling van Christie's in Londen. Het brengt daar 27 juni 1988 het enorme bedrag op van L. 3.850.000, dat wil zeggen ongeveer dertien-en-half miljoen gulden. Het is op dat moment het hoogste bedrag dat ooit voor een Monet werd betaald. De naam van degene die het schilderij in 1988 heeft verworven is door het veilinghuis niet bekend gemaakt. Intussen werd het schilderij gereproduceerd in de catalogus van de tentoonstelling Monet in Holland die in 1986 in het Amsterdamse Van Gogh museum werd gehouden. Het werk was niet op de expositie, en in de catalogus staat "verblijfplaats onbekend". Twee jaar later komt het dus op de Londense veiling te voorschijn.

De Baarnse collectionneur M.P.Voute verwierf in de jaren dertig nog een ander schilderij van Monet: Bloembollenvelden en molens bij Rijsenburg, dat nu in het bezit is van de Rijksdienst Beeldende Kunst in Den Haag, die het in bruikleen heeft gegeven aan het Stedelijk Museum in Amsterdam. Dit schilderij werd door Monet in 1886, tijdens een kort verblijf in Nederland geschilderd. Deze situatie met de molen "De Hoop doet Leven", het Oegstgeesterkanaal en de Almondeweg is nog goed te herkennen, zoals blijkt uit een foto die ik in 1986 maakte, exact honderd jaar nadat Monet zijn schilderij vervaardigde. Die foto is in de catalogus Monet in Holland opgenomen. Naar verluidt waren in de verzameling van M.P.Voute ook werken van Gauguin, Fantin Latour, Jongkind en anderen.

Wie was Marie Paul Voute?

Het opschrift op het familiegraf op het Baarnse kerkhof aan de Wijkamplaan vermeldt, dat hij geboren werd op 1 december 1882 en dat hij, 73 jaar oud, op 23 oktober 1955 is overleden.

Voute was "koopman in Indische producten". Hij was vanaf 1932 directeur van de importmaatschappij van Indische producten N.V. Mirandolle Voute en Co. in Amsterdam, een firma die door zijn vader,

M.P.Voute, in 1887 was gesticht. De firma hield zich bezig met "cultuurzaken en met den importhandel in Nederland en Europa van Indische Producten". onze M.P.Voute, junior die in Semarang (Java) werd geboren, kwam al op negentienjarige leeftijd in de zaak van zijn vader, waar hij op het Amsterdamse hoofdkantoor en later ook in het buitenland werkzaam is geweest. Als directeur van de zaak, sinds de jaren dertig, was hij tevens commissaris van verscheidene bankinstellingen, stoomvaart-, assurantie- en cultuurmaatschappijen. Hij was ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Als kunstkenner en verzamelaar was hij vice-president van de Vereniging Rembrandt. Op 6 maart 1907 trouwde Marie Paul Voute in Baarn met Carolina Louise Taletta Adrienne Holtzman (1886-1966).

Hun huis aan de Prinses Marielaan had indertijd het huisnummer 5 en het is nu nummer 13. Door die verandering in de nummering heeft het enige moeite gekost het huis terug te vinden, maar die inspanning werd beloond met de ervaring dat de bijna honderd jaar oude villa er nog prachtig uitziet, omringd door een goed verzorgde parkachtige tuin. De tegenwoordige eigenaar Ir. C.A.Doets, heeft mij waardevolle gegevens verstrekt over de geschiedenis van zijn huis: Villa Silva.

Villa Silva is omstreeks 1892 gebouwd door de gemeentearchitect J.D.F.van der Veen, die in 1891 Huize Peking had opgeleverd. Opdrachtgever voor Huize Silva was Jhr.Dr.J.W.H.Rutgers van Rozenburg, die later van 1909 tot 1916 wethouder van onderwijs is geweest en van 1916 tot 1923 burgemeester van Baarn. (Als burgemeester was hij de opvolger van F.F.baron d'Aulnis de Bourouill en de voorganger van Jhr. Dr.G.J.van Reenen).

Rutgers van Rozenburg heeft tweeënveertig jaar, van 1892 tot 1934, in Huize Silva gewoond.

Het terrein waarop tegen het einde van de vorige eeuw zijn huis werd gebouwd was het eigendom geweest van Prins Hendrik (1820-1879), zoon van koning Willem II en broer van Willem III, Hendrik de Zeevaarder, zoals hij later genoemd werd, heeft indertijd op Soestdijk gewoond.

In 1910 kocht Jhr.Rutger van Rozenburg aan de Westkant van zijn erf er een strook grond bij voor de bouw van een "automobielenbergplaats", zoals een garage toen kennelijk genoemd werd. Hij was de eigenaar van een Daimler. In 1919 en 1920 is het huis uitgebreid met een serre, een bijkeuken en meer kelderruimte. Na de familie Rutgers van Rozenburg was het de familie Voute die het huis bewoonde. Villa Silva kreeg toen de naam Het Westerlicht. Het huis werd op 1 december 1934 aangekocht door mevrouw Carolina Louisa Taletta Adrienne Voute-Holzman, de echtgenote van de bovengenoemde koopman in Indische producten en schilderijenverzamelaar.

De familie Voute heeft gedurende tweeëndertig jaar in het huis gewoond, tot het overlijden van mevrouw Voute-Holzman op 28 januari 1966. Op 16 januari 1968 werd het huis door de erven -Voute verkocht aan de heer A.Teeuw, makelaar te Amsterdam, die er nog geen drie jaar heeft gewoond.

Het huis werd op 31 augustus 1970 gekocht door Ir.C.A.Doets, die er in december van dat jaar kwam te wonen met zijn echtgenote, mevrouw J.Doets-van Daalen. het huis heeft nu weer de oorspronkelijke naam Silva.

De heer Doets, civiel ingenieur, nu gepensioneerd, was laatstelijk coordinator nieuwbouw van de academische ziekenhuizen en eerder gedelegeerd directeur van de V.U., de Amsterdamse Vrije Universiteit. Indertijd was hij ondermeer directeur van de Glasfabriek Leerdam en na de bevrijding is hij enige tijd burgemeester van Deventer geweest. Prinses Marielaan 13, Huize Silva, is een van die fraaie negentiende eeuwse Baarnse huizen, die nog in goede staat zijn. Nu deze villa's uit de Belle Epoque de een na de ander worden afgebroken, moeten we heel zuinig zijn op wat er nog over is aan herinneringen aan die bloeitijd van Baarn na de aanleg van de spoorlijn naar Amsterdam. Fijn dat er nog mensen zijn met historisch besef als het echtpaar Doets, die zo'n huis conserveren en opknappen en die het met liefde bewonen.

H.Bronkhorst

-Catalogus: Honderd Jaar Franse Kunst.Tentoonstelling in het Stedelijk museum van Amsterdam, Zomer 1938.

-Catalogus Veiling Christie's in Londen. 27 juni 1988.

-Monet in Holland, Amsterdam, 1986.

-T.Pluim: Uit de geschiedenis van Baarn, Baarn 1975.

-Baerne, Tijdschrift van de Historische Kring. Ons Gemeentehuis. 10e jaargang no.3, september 1986,

Redactie : H. Bronkhorst
E.J. Heun-ten Holt
J. Kruidenier
R. Uileman

Typewerk en lay-out : T. Biemans.

Redactie-adres : E.J. Heun-ten Holt, Bilderdijk-
laan 19, 3743 HR Baarn.

De Historische Kring "Baerne" stelt zich ten doel het bestuderen van en belangstelling kweken voor geschiedenis in het algemeen en van Baarn in het bijzonder. Zij tracht dit doel te bereiken door middel van het organiseren van lezingen, excursies, tentoonstellingen en het uitgeven van een eigen tijdschrift.

Naast deze algemene activiteiten bestaat de mogelijkheid toe te treden tot de volgende werkgroepen:

1. Werkgroep Archeologie

Inlichtingen: J.W.A.A. van der Laan, De Schoener 12,
3742 HD Baarn. Tel. 02154 - 11656.

2. Werkgroep Archiefonderzoek

Inlichtingen: H.M.M. van Vugt, Vollenhovenschans 19,
1324 HS Almere. Tel. 03240-44421

3. Werkgroep Interviews en Reportages

Inlichtingen: J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet, Prof.
Meijerslaan 10, 3741 XH Baarn. Tel. 02154 -
20161.

4. Werkgroep Oudheidkamer

Inlichtingen: H. Bon
Pinksterbloemhof 1
3742 ES Baarn.
Tel. 02154-16094.